

Katarzyna Kamińska*

Sprawozdanie z seminarium naukowego z cyklu „Społeczna Gospodarka Rynkowa”

8 września 2023 roku na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie odbyło się polsko-niemiecko-ukraińskie seminarium z cyklu „Społeczna Gospodarka Rynkowa” pt. *Transformacja gospodarczo-energetyczna w kontekście następstw wojny w Ukrainie*. Do wieloletnich organizatorów seminarium, jakimi są Polskie Towarzystwo Ekonomiczne oraz Fundacja Konrada Adenauera w Polsce, dołączyły w tym roku Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz Urząd Miasta i Gminy Wieliczka. Kierownictwo naukowe seminarium sprawowali: prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska (honorowy prezes Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie), dr hab. Piotr Pysz (prof. Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku), dr hab. Maria Urbaniec (prof. Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, wiceprezes Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego) oraz dr Daniel J. Lemmen (koordynator projektów w Fundacji Konrada Adenauera w Polsce).

W ramach tegorocznej edycji seminarium odbyła się debata naukowa poświęcona aktualnym szansom i wyzwaniom związanym z transformacją gospodarczą

* Dr Katarzyna Kamińska – Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Instytut Gospodarki Światowej.

i energetyczną w Europie, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu wojny na gospodarki krajów Unii Europejskiej, w tym Polski oraz gospodarkę Ukrainy w oparciu o aktualne badania empiryczne oraz osiągnięcia teoretyczne i koncepcyjne. Od pewnego czasu mamy do czynienia z przesileniem cywilizacyjnym, które skutkuje globalnym nieładem wynikającym z niedostosowania dotychczasowych modeli i systemów społeczno-gospodarczych do coraz bardziej intensywnych przemian. Niedostosowania takie stają się barierą zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego obejmującego cele gospodarcze, społeczne i środowiskowe. Warunkiem przywracania ładu są zmiany w systemach społeczno-gospodarczych w sposób zapewniający trwałość rozwoju i zwiększanie odporności tych systemów na zagrożenia kryzysami. Wojna, która wybuchła 24 lutego 2022 roku w Ukrainie, spowodowała kolejne po pandemii COVID-19 nasilenie się zjawisk kryzysowych w gospodarce światowej. W krajach sąsiadujących z Ukrainą, w tym w Polsce, pojawiły się obawy o możliwość dalszej eskalacji tego konfliktu i rozszerzenia go na terytorium kolejnych krajów, co wywarło wpływ zarówno na obniżenie poczucia bezpieczeństwa w tym regionie, jak i na sytuację ekonomiczno-społeczną. Do największych problemów, z jakimi zmagają się

w szczególności gospodarki UE, były: utrudnienia w prowadzeniu działalności gospodarczej, wzrost inflacji spowodowany głównie wzrostem cen energii, zerwane łańcuchy dostaw, duża zależność energetyczna od Rosji, konieczność zorganizowania pomocy licznie napływającym z Ukrainy migrantom oraz podjęcie działań związanych ze wzrostem wydatków na obronność.

Obrazy tegorocznego seminarium rozpoczęły dwie moderowane sesje plenarne. Moderatorem pierwszej sesji pt. *Spółeczna Gospodarka Rynkowa w dobie współczesnych wyzwań* był prof. dr hab. Łukasz Hardt z Uniwersytetu Warszawskiego (wiceprezes PTE), a drugiej – *Spółeczna Gospodarka Rynkowa w Europie i Ukrainie* – prof. Maria Urbaniec.

W pierwszej sesji uczestnicy mieli okazję wysłuchać trzech referatów: *Die Rückkehr der Inflation im EURO-Raum – Ist der russische Überfall auf die Ukraine die Ursache?* – prof. dr. Georga Milbradta z Technische Universität w Dreźnie, *Przemiany w światowym handlu. Czy mamy do czynienia z friendshoringiem?* – dr. Piotra Araka z Polskiego Instytutu Ekonomicznego oraz *Deglobalization* – prof. dr. Harolda Jamesa z Princeton University z USA.

Prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska, honorowa prezes Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego.

Prof. Milbradt w swoim wystąpieniu zwrócił uwagę na to, że wojna w Ukrainie nie była główną przyczyną rosnącej w ostatnich latach w Niemczech inflacji. Jako jeden z istotnych czynników mających wpływ na poziom tego wskaźnika wskazywał politykę pieniężną Europejskiego Banku Centralnego, który jego zdaniem przeoczył lub nie docenił zagrożeń związanych z inflacją wyraźnie widocznych jeszcze przed wojną. Zaznaczył, że jeszcze w pierwszej połowie 2021 r. na poziomie UE wskazywano na niebezpieczeństwo deflacji z powodu niewystarczającego zagregowanego popytu, a EBC zarówno wtedy, jak i obecnie prowadzi ekspansywną politykę pieniężną w celu zwalczania skutków załamania gospodarczego spowodowanego pandemią COVID-19. Istotną kwestią zdaniem prelegenta było wskazanie czynników, które oprócz wojny w Ukrainie hamują wzrost gospodarczy w Niemczech w średnim okresie, jak starzenie się społeczeństwa niemieckiego, brak konkurencyjności przy wysokich płacach i cenach energii oraz znacznie rosnące koszty bezpieczeństwa zewnętrznego. Zdaniem prof. Milbradta dzisiejsze problemy można rozwiązać jedynie po stronie podaży. Należą do nich: odbiurokratyzowanie przepisów i procedur UE, np. w zakresie ochrony danych, zmniejszanie interwencji rządu na poziomie mikro (więcej rynku), np. w polityce dekarbonizacji, oraz skupienie polityki fiskalnej na pobudzających wzrost inwestycjach prywatnych i publicznych, które poprawią niemiecką konkurencyjność. Podsumowując, prelegent stwierdził wyraźnie, że to nie rosyjski atak na Ukrainę jest faktyczną przyczyną problemów w gospodarce niemieckiej, zwłaszcza jeśli chodzi o poziom inflacji, tylko błędna diagnoza sytuacji wskazująca, że problem leży po stronie popytu. Zatem zastosowana w Niemczech terapia była nieskuteczna. Rozwiązanie leży – jego zdaniem – po stronie podaży, np. istnieje konieczność zajęcia się problemami strukturalnymi Europy, w tym jej niewystarczającymi zdolnościami obronnymi. Bez daleko idących reform i nowych priorytetów w budżetach publicznych, w tym w budżecie UE, bez zmiany dotychczasowych nawyków, jak podkreślił prof. Milbradt, nie uda się skutecznie rozwiązać obecnych problemów.

Dr Piotr Arak w swoim referacie pt. *Przemiany w światowym handlu. Czy mamy do czynienia z friendshoringiem?* wskazywał, że Polska jest jednym z najatrakcyjniejszych miejsc lokowania inwestycji w Europie, uzasadniając to danymi o napływie inwestycji – szczególnie typu *greenfield*, których wielkość klasyfikuje Polskę na czwartym miejscu w UE. Polska jest także liderem sondaży wśród dużych korporacji dotyczących sprowadzania produkcji do Europy (tzw. *reshoring, nearshoring*). W 2020 roku amerykański gigant technologiczny Microsoft wybrał Polskę jako miejsce inwestycji w nowe globalne centrum chmurowego przetwarzania danych.

W 2022 r. w Polsce powstało blisko 500 nowych inwestycji typu *greenfield* i był to wzrost o 16 proc. w porównaniu do 2022 r. Zmiany w światowych łańcuchach dostaw będące skutkami pandemii COVID-19 i wojny w Ukrainie skłaniają firmy produkcyjne do poszukiwania nowych lokalizacji dla prowadzonych działalności. Popularny staje się *friendshoring* polegający na przesuwanie produkcji do krajów sojuszniczych, bardziej bezpiecznych i przewidywalnych pod względem politycznym i gospodarczym. Zaletą tego rozwiązania jest uzyskanie większej odporności całego procesu produkcji. Piotr Arak wymienił dwa kluczowe czynniki, które decydują o atrakcyjności inwestycyjnej Polski – wysoka i wciąż rosnąca produktywność, relatywnie niskie koszty pracy, talenty, dobra infrastruktura i dostęp do unijnego rynku wewnętrznego.

Ostatnim wystąpieniem w panelu był referat prof. Harolda Jamesa pt. *Deglobalization*, w którym poruszył problematykę związaną z kolejną fazą procesu globalizacji. Wojna w Ukrainie spowodowała m.in. przerwanie łańcuchów dostaw i spore kłopoty dla niemieckiego przemysłu samochodowego, który był uzależniony od elementów produkowanych w ukraińskich fabrykach lub transportowanych przez terytorium Ukrainy. Według profesora Jamesa, dynamiczny rozwój technologiczny sprawia, że nowa faza globalizacji będzie cechowała się wymianą informacji opartą na łańcuchach danych, a nie dostaw, jak było w poprzednich fazach. Rozwój technologii dawałby jego zdaniem szansę uczestnictwa w nowej fazie globalizacji krajom, które do tej pory w niej nie brały udziału. Dla zobrazowania tej zmiany przywołał przykład Ukrainy, w której rozwój technologii wspomaga walkę z Rosją, a programiści tworzą aplikacje do bezpiecznej komunikacji i wymiany informacji między żołnierzami.

W drugiej sesji panelowej dyskusja skupiła się wokół tematyki społecznej gospodarki rynkowej w oparciu o trzy wystąpienia – *Spółeczna Gospodarka Rynkowa w warunkach kryzysowej multiplikacji* – prof. dr hab. Elżbiety Mączyńskiej ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, *Soziale Marktwirtschaft: um neue Wirklichkeit zu konstruieren* – prof. dr. Mykoli Zymomrya, prof. dr. Mykoli Palintscak, dr. Władysława Yuroscha z Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. Iwana Franki w Drohobyczu oraz *Czy sankcje ekonomiczne są skuteczne?* – dr Marzenny James z Princeton University.

Profesor Mączyńska wskazywała, że podstawowym zadaniem społecznej gospodarki rynkowej jest zapewnienie dobrobytu dla wszystkich. Według niej współczesny świat cechują nieład i kryzysogenność i wiele wskazuje na to, że następuje ich rozrost, co negatywnie rzutuje na jakość życia ludzi i rozwój społeczno-gospodarczy. Podkreśliła, że gospodarka powinna

służyć ludziom i poprawie jakości życia, a dbałość o jakość życia ludzi jest cechą demokratycznych państw. Konieczne staje się także zachowanie równowagi w państwie poprzez godzenie interesów ekonomicznych, społecznych i środowiskowych. Według profesor Mączyńskiej, w razie braku tej równowagi może dochodzić do trudnych zjawisk, jak chociażby migracji, narastającej izolacji czy złego samopoczucia ludzi. Pojawianie się tych problemów w polskim społeczeństwie oznacza, że obecny system gospodarczy, mimo postępu technologicznego, nie służy ludziom. Warunkami koniecznymi do ukształtowania nowego i jednocześnie przyjaznego dla polskiego społeczeństwa modelu społeczno-ekonomicznego jest optymalne wykorzystywanie nowych technologii i wykształcanie zdolności do wykorzystywania stresu na swoją korzyść.

Natomiast dr Marzenna James w swoim wystąpieniu stwierdziła, że sankcje nałożone na Rosję odnoszą zamierzony cel i mają negatywny wpływ na rosyjską gospodarkę. Wskazywała, że należałoby w przyszłości w tej kwestii szerzej wykorzystywać metody z zakresu zarządzania gospodarką i badania społecznych aspektów gospodarki, aby nakładać skuteczniejsze kary na agresorów i rozwijać je jako instrument pomocowy.

Każda sesja plenarna kończyła się dyskusją i dawała możliwość uczestnikom do zadawania pytań panelistom oraz interesujących komentarzy. Kolejne dyskusje odbywały się w ramach sześciu sesji tematycznych prowadzonych równoległe w trzech salach w języku polskim i angielskim. Tematyka sesji obejmowała następujące zagadnienia:

- szanse i wyzwania transformacji energetycznej w UE,
- zrównoważona transformacja energetyczna w kontekście społecznej gospodarki rynkowej,
- transformacja energetyczna w kontekście wojny w Ukrainie,
- społeczno-gospodarcze wyzwania w kontekście wojny w Ukrainie,
- kierunki odbudowy Ukrainy,
- interdyscyplinarne uwarunkowania rozwoju społecznej gospodarki rynkowej.

Uczestnikami sesji plenarnych byli przedstawiciele polskich i zagranicznych ośrodków akademickich, którzy reprezentowali: Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Karl-Franzens University w Grazu (Austria), Slovak University of Agriculture, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet WSB Merito w Gdańsku, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Copenhagen Business School, Szkołę Główną Handlową w Warszawie, IU International University of Applied Sciences, National Technical University «Kharkiv polytechnic institute» Kharkiv, Dresden Technical University, Kyiv National

Dr hab. Stanisław Mazur, prof. UEK, rektor Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

University of Construction and Architecture, Politechnikę Krakowską, Europejski Instytut Nieruchomości, Uniwersytet Szczeciński, Politechnikę Białostocką,

Akademii Nauk Stosowanych im. prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach, University of Modern Knowledge, Danylo Halytsky Lviv National Medical University, van Franko State Pedagogical University of Drohobych.

Na zakończenie seminarium prof. Elżbieta Mączyńska oraz prof. Maria Urbaniec skierowały słowa podziękowania do wszystkich uczestników seminarium, a także do partnerów tego wydarzenia za finansowe i merytoryczne wsparcie, bez którego to wydarzenie nie cieszyłoby się takim zainteresowaniem i nie odniosłoby takiego sukcesu. Głównym partnerem seminarium naukowego cyklu Społeczna Gospodarka Rynkowa pt. *Transformacja gospodarczo-energetyczna w kontekście następstw wojny w Ukrainie* była Fundacja Konrada Adenauera w Polsce. Partnerem strategicznym był Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie oraz Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej. Honorowy patronat nad tym seminarium objęli:

- Prezes Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, prof. dr hab. Marian Gorynia,
- JM Rektor Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, dr hab. Stanisław Mazur, prof. UEK,
- Dyrektor Fundacji Konrada Adenauera, David Gregosz,
- Burmistrz miasta i gminy Wieliczka, dr Artur Koziół.

Wyniki tegorocznego seminarium zostaną opublikowane w 2024 r. w monografii naukowej z cyklu Społeczna Gospodarka Rynkowa. Szczegółowe informacje o seminarium znajdują się na stronie: <https://www.pte.pl/wydarzenia/seminaria-naukowe-sgr>. ■